

Університетські наукові записки. 2013. № 1. С. 86–93.

12. Сапейко Л. В., Кройтор В. А. Аліменти дітям та батькам : монографія. Харків : Еспада, 2008. 160 с.

13. Порядок, розмір стягнення аліментів на утримання дитини та доходи, які враховуються (не враховуються) при визначенні розміру аліментів. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2015. № 5. С. 45–53.

14. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 року (зі змінами і допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40, 40–42. Ст. 492.

Валерія КЛЬОВА

студентка ННІ права
та інноваційної освіти

Науковий керівник:

Оксана ПОКЛОНСЬКА

старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ПОСВІДЧЕННЯ СЕКРЕТНОГО ЗАПОВІТУ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Посвідчення правочинів, в особливості заповіту, посідає одне з провідних місць нотаріальної діяльності у всій сфері нотаріального права. Треба звернути увагу, що вчинення нотаріальних дій тісно пов'язане з цивільним законодавством України, де основна теоретична частина викладена у окремій главі Цивільного кодексу України (далі ЦК України), яка надає визначення поняття заповіту та його основні особливості.

Щодо наукового дослідження вказаного питання, то треба зазначити, що ним займалися такі науковці, як: А. Бірюков, О. Дзера, Л. Радз'євська, М. Поліщук, Г. Семаков, С. Фурса та інші.

При посвідченні заповітів нотаріуси керуються нормами ЦК України, Закону України «Про нотаріат» 02.09.1993 р., Порядком вчинення нотаріальних дій нотаріусами України та Правилами ведення нотаріального діловодства.

Інститут секретних заповітів – принципово нова правова конструкція в сучасному цивільному праві. Не була вона відома і дореволюційному законодавцеві. Зміст Цивільного кодексу України дає підстави визначити секретний заповіт як посмертне розпорядження спадкодавця, яке визначає долю належного йому майна та містить вказівки немайнового змісту, зроблене у письмовій формі і підписане ним особисто, яке посвідчується нотаріусом без ознайомлення з його змістом.

Головна мета створення інституту секретних заповітів в ЦК України полягає в тому, щоб максимально захистити таємницю заповіту. З метою досягнення цієї мети закон наділяє спадкодавця правом скласти заповіт без ознайомлення з ним будь-яких сторонніх осіб, в тому числі і нотаріуса [4].

Для всебічного розгляду даної теми треба спочатку розібратись із самим поняттям заповіту. Щодо ЦК України, у ньому поняття заповіту викладено у статті 1233, де зазначається, що заповітом є особисте розпорядження фізичної особи на випадок своєї смерті [2]. Також до цього визначення можна додати, що це розпорядження фізичної особи стосовно належного йому майна, майнових прав та обов'язків, що складається у встановлений законом спосіб. Щодо секретного заповіту, за законодавство визначає його як заповіт, який посвідчується нотаріусом без ознайомлення з його змістом [2].

Щодо особливостей секретного заповіту, варто відзначити те, що спадкодавець повинен передати свій заповіт нотаріусу саме в заклеєному конверті, на якому повинен бути його підпис. В той час, якщо на конверті є підпис, але він поставлений не в присутності нотаріуса, то заповідач повинен особисто підтвердити, що то його підпис.

Відповідно до підпункту 3.2 пункту 3 глави 3 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, на конверті зазначаються прізвище, ім'я, по

батькові, дата народження заповідача і дата прийняття на зберігання цього заповіту. Секретний заповіт зберігається в окремому пакеті в залізній шафі чи сейфі. Коли нотаріуса повідомляють про смерть заповідача і надають відповідне свідоцтво, він призначає день відкриття заповіту, тобто день, коли буде оголошено його зміст. Якщо нотаріус знає місце проживання членів сім'ї заповідача, то надсилає їм письмове повідомлення про місце і час, де буде оприлюднено заповіт. В іншому випадку нотаріус подає відповідне оголошення у ЗМІ. Розкривається конверт із секретним документом у присутності двох і більше свідків, а також всіх зацікавлених осіб, яких може стосуватися зміст заповіту [1].

Розглядаючи цей інститут, доцільно зазначити, що в ньому є неабиякі прогалини. Наприклад, потрібно не забувати, що в Законі України «Про нотаріат» від 02.09.1993 р. вже є передбачений обов'язок нотаріуса зберігати нотаріальну таємницю, а якщо буде порушення цієї вимоги, особа несе відповідальність передбачену законом [3, ст. 8, 12]. І тут, здається, що законодавець вказує на певну недосконалість гарантій, принципів нотаріальної діяльності, передбачених законодавством України. Також, одним із ключових моментів є те, що сам нотаріус не зможе переконатись у законності та правильності складання заповідачем самого заповіту, а отже це є певним ускладненням для нотаріуса в подальшому, коли можуть виникнути проблеми із тлумаченням самого заповіту.

Аналізуючи все вище наведене, варто зазначити, що в науковій літературі є двояка думка щодо важливості та дієвості такого механізму, як секретний заповіт. Деякі схильні вважати, що це справді ідеальний механізм для захисту прав заповідача, а також збереження його майна, і така форма заповіту має максимальне збереження інформації, таємниці щодо розпорядження особи своїм майном на випадок смерті. Проте є застереженість, що зміст такого заповіту буде невідповідати законодавству через необізнаність особи, що може суперечити як законодавству, так і всім гарантіям та принципам нотаріальної діяльності, і це може призвести в майбутньому до ускладнень під час реалізації цього заповіту.

1. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12>.

2. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2003. № 40–44. Ст. 356. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

3. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. *Відомості Верховної Ради України*, 1993. № 39. Ст. 383. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12/conv#n2>.

4. Я маю право! Юстиція на кожен день. Головне територіальне управління юстиції у місті Києві інформує від 06.11.2019 року. URL : <https://www.solor.gov.ua/info/47/14300>.

Роман КАРПЕНКО

старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук

Тетяна ПОЛТАВЕЦЬ

приватний адвокат
(м. Дніпро, Україна)

**ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА**

Визнання України державою з ринковою економікою, поступове входження до світового господарського простору актуалізують проблему формування соціально-трудових відносин економічної діяльності, особливо у сферах інфраструктурного та інституційного забезпечення. Реалії сьогодення свідчать, що в розвитку соціально-трудових відносин України спостерігаються суперечності, руйнівні процеси, які стали наслідками помилок у політиці реформ, пов'язаних з недооцінкою соціальних питань та надмірною захопленістю трансформаціями економічних відносин, що відбувалися, по суті, ціною значних соціальних втрат. Нагальним завданням є ретельне дослідження соціально-трудових відносин для